

Avdelningen för regler och tillstånd
Birgitta Resenius
birgitta.resenius@socialstyrelsen.se

Regelrådet

Konsekvensutredning – förslag till föreskrifter och allmänna råd om ansvaret för personer med demenssjukdom och bemanning i särskilda boenden

Sammanfattning

Ett särskilt boende där en person med demenssjukdom har en bostad ska vara bemannat på ett sådant sätt att varje person med demenssjukdom får de hemtjänstinsatser som har beviljats enligt socialtjänstlagen (2001:453) SoL, och så att insatserna kan genomföras i enlighet med den genomförandeplan som upprättats för personen.

Aggregerade data om antalet särskilda boenden och dess bemanning finns i begränsad utsträckning. Omfattningen av de brister som finns när det gäller att tillgodose behov hos enskilda är också svåra att bedöma eftersom uppgifter om behov på individnivå endast finns i begränsad omfattning. Bedömningen av vilka konsekvenser och kostnader författningen får försvåras därför av att underlaget brister. Socialstyrelsen har därför analyserat möjliga kostnadseffekter av de regler vi föreslår utifrån olika räkneexempel där vi antagit vissa förhållanden som jämförs med varandra. Exempelen resulterar i att de sammantagna kostnaderna kan ligga i ett spann mellan 4 och 13 miljarder. Detta är emellertid bara exempel och kostnaderna kan vara både lägre och högre beroende på hur stora bristerna är i dag.

Socialstyrelsens utgångspunkt är att meddela föreskrifter om vad som redan gäller enligt socialtjänstlagen och besluta om allmänna råd. Utgångspunkten är att en person med demenssjukdom som bor i ett särskilt boende ska få sina behov tillgodosedda enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL. De föreslagna bestämmelserna kommer därför inte att innebära något väsentligt nytt åtagande för kommunerna.

Detta betyder att om en verksamhet i dag inte lever upp till dagens krav att tillgodose den enskildes behov av insatser enligt SoL så kommer det att medföra kostnader för att åtgärda bristerna. Hur stora kostnaderna blir beror på bristernas storlek.

Bakgrund

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag (S2010/9174/VS och S2011/2151/FST) att vägleda kommunerna i frågor om organisering av särskilt boende för personer med demenssjukdom, t.ex. avseende bemanningen. Socialstyrelsen har bedömt att den vägledningen bör ske genom föreskrifter och allmänna råd om ansvaret för personer med demenssjukdom och bemanningen i särskilda boenden. Skälet till Socialstyrelsens ställningstagande är att vi i vår tillsyn och i övrig uppföljning samt utvärdering sett brister i bemanningen. Dessa brister har medfört att verksamheternas kvalitet, innehåll och säkerhet för den enskilde inte har levt upp till socialtjänstlagens krav. Vår bedömning är därför att det krävs föreskrifter och allmänna råd om tillämpningen av socialtjänstlagen.

Beskrivning av problemet

Personer med demenssjukdom som bor i en särskild boendeform för service och omvårdnad enligt 5 kap. 5 § andra stycket SoL, särskilt boende, får inte de hemtjänstinsatser som de har behov av. Det kan t.ex. handla om personlig hygien, möjligheter till utevistelse och nödvändig tillsyn för att inte utsättas för risker.

Socialstyrelsen genomförde i november 2010 tillsyn över särskilda boendeformer för äldre i 48 kommuner. Sammanlagt besöktes ca 100 boenden. Bland annat konstaterades att ca 60 procent av de särskilda boenden som inspekterades var obemannade under kortare eller längre tid av natten. Från en pågående tillsyn av 169 särskilda boenden under 2011 som redovisas i maj i år ser vi resultat som pekar i samma riktning. Det är bemanningen och inte de äldres dygnsrytm och vanor som styr när de får duscha, äta, gå ut eller lägga sig. Tillsynens iakttagelser ligger i linje med de erfarenheter som patientorganisationer och enskilda har förmedlat till Socialstyrelsen. Bland annat ansåg mer än 8 000 personer som hösten 2011 fick svara på frågor om huruvida behoven är tillgodosedda hos personer med demenssjukdom att behoven inte tillgodosågs det när det gällde bl.a, förflyttning, mathållning och personlig hygien.

Den bristande bemanningen försvårar möjligheten för verksamheten att arbeta kunskapsbaserat. I Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård